

บทที่ 5
ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
(The Economic Base)

5.1 วัตถุประสงค์

- 5.1.1 เพื่อให้นักศึกษาอธิบายระบบการเกษตรแต่ละแบบได้
- 5.1.2 เพื่อให้ศึกษามากถึงลักษณะของการใช้ที่ดินในยุโรปและวิธีการเพาะปลูกของยุโรปได้
- 5.1.3 เพื่อให้ศึกษามากแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของทวีปยุโรปได้
- 5.1.4 เพื่อให้ศึกษามากทำเลที่ตั้งของอุตสาหกรรมและอภัยอุตสาหกรรมที่สำคัญแต่ละชนิดได้
- 5.1.5 เพื่อให้ศึกษามากชนิดของทรัพยากรที่สำคัญของยุโรปได้
- 5.1.6 เพื่อให้ศึกษามากการขนส่งของยุโรปและเปรียบเทียบลักษณะของการขนส่งแต่ละประเภทได้

5.2 เนื้อหาสำคัญ

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของยุโรปขึ้นอยู่กับเกษตรและการอุตสาหกรรมเท่า ๆ กัน การเกษตรของยุโรปส่วนใหญ่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้บริโภคในประเทศ แต่จำนวนไม่เพียงพอต้องซื้อเข้าประเทศระบบการเกษตรแบ่งเป็น 4 แบบใหญ่ ๆ คือ

1. Part—time Farm
  2. Collectivization
  3. State Farm
  4. Full — time farm
- การใช้ที่ดิน แบ่งเป็น

1. พื้นที่ไร่ประโยชน์
2. พื้นที่ป่าไม้สำคัญ
3. ทุ่งหญ้าและป่าไม้เขตภูเขา
4. พื้นที่ทุ่งหญ้าสำคัญ
5. พื้นที่ปลูกพืชที่สำคัญ

วิธีการเพาะปลูกของยุโรป ยุโรปตะวันตกมีการผลิตทางการเกษตรสูงกว่าเขตอื่น เนื่องจากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสม อบอุ่น ชุ่มชื้น และที่ราบกว้างใหญ่

ยุโรปตะวันออกใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วยน้อยกว่ายุโรปตะวันตก ผลผลิตจึงได้น้อยกว่า แต่มีพื้นที่เพาะปลูกกว้างขวาง ประชากรทำการเกษตรมากกว่าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ยุโรปใต้ภูมิประเทศเป็นภูเขา การเกษตรทำแบบขั้นบันได วิธีการเป็นแบบโบราณ อาศัยแรงงาน คน สัตว์ อากาศค่อนข้างแห้งแล้ง ผลิตอาหารได้ไม่พอบริโภค

ยุโรปเหนือ การกสิกรรมมีน้อยดินและภูมิอากาศไม่เหมาะสม

สรุปเหล่าเกษตรกรรมที่สำคัญของทวีปยุโรป

1. ตอนเหนือและทางตะวันออกของที่ราบสูงเมเสต้าในสเปน เป็นเขตที่มีชื่อในการปลูกข้าวสาลี
2. ตอนเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือของฝรั่งเศสเป็นเขตที่มีการเพาะปลูกข้าวสาลีดีที่สุดของทวีปยุโรปรวมทั้งพื้นที่ไม่กว้างใหญ่ทางตอนใต้ของฝรั่งเศส
3. ด้านตะวันออกของสหราชอาณาจักรฯ ในเขตอิงแลนด์
4. บริเวณหุบเขาลุ่มน้ำโป ตอนเหนือประเทศอิตาลี ที่ราบเชิงเขาแอลไพน์ในน์ ตอนกลางของประเทศอิตาลีและเกาะซิซิลี
5. ในดินแดนประเทศเดนมาร์ก ภาคใต้ของสวีเดนตลอดจนชายฝั่งของทะเลบอลติกทางตะวันออกของเยอรมนีและโปแลนด์
6. ด้านตะวันออกของยุโรปจากโบฮีเมียไปยังที่ราบฮังการี ผ่านทุ่งหญ้าสั้น รัสเซียจนถึงเขตแดนเอเชียยกเว้นบริเวณ เทือกเขาคาร์เปเทียนไม่เหมาะสมในการเกษตร

การอุตสาหกรรม (European Industry)

ประเทศในยุโรปเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของโลก สินค้าที่ส่งออกส่วนมาก

เป็นผลิตภัณฑ์จากการอุตสาหกรรม ส่วนสินค้าเข้าเป็นอาหาร

ทำเลที่ตั้งแหล่งอุตสาหกรรมของยุโรป (Location of Industries)

1. บริเวณแหล่งถ่านหิน

- ก. ตอนเหนือของที่ราบสูงในฝรั่งเศสไปถึงเขตพรมแดนเบลเยียม
- ข. ในเยอรมนี (ตะวันตก) เขตลุ่มแม่น้ำรูห์ (Ruhr) เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหนักใหญ่ที่สุดในยุโรปตอนเหนือกรุงบอนน์
- ค. ตอนใต้แม่น้ำไรน์และแคว้นซาร์ (Saar) ในเยอรมนี (ตะวันตก)
- ง. ภาคตะวันออกของเยอรมนี (ตะวันออก) ที่แคว้นแซกโซนี (Saxony)
- จ. ตอนใต้ของประเทศโปแลนด์บริเวณอัปเปอร์ไซลีเซีย (Upper Silesia) ในโปแลนด์ และเซโกสโลวะเกีย
- ฉ. ตอนใต้ของรัสเซียที่ลุ่มโดเนตซ์ (Donetz)
- ช. บริเวณเขตหินเก่าตอนกลาง

2. บริเวณแหล่งวัตถุดิบ

โรงงานอุตสาหกรรมจะตั้งอยู่ใกล้วัตถุดิบ เพื่อประหยัดค่าวัตถุดิบมาบ่อนโรงงานในยุโรปทางตะวันออกเฉียงเหนือของฝรั่งเศส มีแร่เหล็กมากมีโรงงานถลุงเหล็กตั้งอยู่ด้วยในสวีเดน มีป่าไม้มาก มีโรงงานอุตสาหกรรม โรงเลื่อย และกระดาษอยู่ที่นั่น ในนอร์เว และฟินแลนด์ก็เช่นกัน ส่วนใหญ่การอุตสาหกรรมของยุโรปต้องอาศัยวัตถุดิบจากต่างประเทศ เช่น ฝ้าย น้ำมัน ปาล์ม ปอ ยางพารา ฯลฯ

3. บริเวณเมืองท่า

เพื่อความสะดวกในการขนส่งลำเลียงสินค้า มีโรงงานตั้งอยู่หลายชนิด เช่น อุตสาหกรรมต่อเรือซ่อมไฟฟ้า โรงงานทำแป้ง การสกัดน้ำมันพืช เมืองท่าที่สำคัญได้แก่ รอตเตอร์ดัม อันตเวอร์ป อัมสเตอร์ดัม บริเบน ลอนดอน เจนีว เนเปิล บาร์เซโลนา

4. บริเวณแม่น้ำลำคลอง

จะมีเมืองอุตสาหกรรมตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำ เนื่องจากสามารถขนส่งสินค้าได้สะดวก ราคาถูกเรือสินค้าที่มีระวางขนน้ำลึกสามารถเข้าไปได้

5. บริเวณเมืองหลวงและเมืองสำคัญ

เมืองหลวงเป็นศูนย์กลางการค้าการปกครองมีคนอยู่มาก มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ผลิตสินค้าที่จำเป็นแก่ผู้บริโภคการขนส่งสะดวก ได้แก่ นครปารีส เบอร์ลิน

ลอนดอน โรม มอสโก โคเปน เฮเกน เมืองที่มีความสำคัญอื่น ๆ ได้แก่ มิวนิค ออกุสเบอร์ก
นูเรมเบิร์ก ซูริก บาเซล และลียงส์

6. บริเวณแหล่งไฟฟ้าพลังน้ำ

เขตเทือกเขาที่มีหิมะปกคลุมถึงฤดูร้อนหิมะละลายไหล เป็นน้ำตกและลำธาร สามารถ
นำไปผลิตไฟฟ้าได้ทำให้ประหยัดเชื้อเพลิง อากาศไม่เสีย ได้แก่ ประเทศนอร์เว สวีเดน
เดนมาร์ก สวิต ภาคนเหนือ ของอิตาลี ภาคตะวันออกและภาคตะวันตกเฉียงใต้ของฝรั่งเศส

อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1. อุตสาหกรรมเคมี
2. อุตสาหกรรมทอผ้า
3. อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรและยานพาหนะ
4. อุตสาหกรรมผลิตอาหารสำเร็จรูป
5. อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้ และหนังสือพิมพ์

ทรัพยากร (Mineral Resources)

แร่ธาตุในทวีปยุโรปก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มีจำนวนมาก โดยเฉพาะเหล็กและ
ถ่านหินมากกว่าทวีปอื่น ๆ ในโลก ปัจจุบันมีจำนวนน้อยลงไปมาก เพราะตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
มาช้านาน

แร่เหล็กมีขุดมากในไซเวียตรุสเซีย ฝรั่งเศส สวีเดน สหราชอาณาจักร เยอรมัน—
ตะวันตก เชคโกสโลวาเกีย โรเมเนีย และโปแลนด์

สำหรับแร่ธาตุอื่น ๆ มีบ็อกไซต์ (อลูมิเนียม) ในฝรั่งเศส อังการี แร่ตะกั่วใน
บัลแกเรีย อิตาลี เยอรมนี (ตะวันตก) แร่ทองแดงมีการกระจายในฟินแลนด์ เยอรมนี (ตะวัน
ออก) โปแลนด์ แร่กำมะถันในอิตาลี แร่โครไมท์ในกรีซ แร่ปรอทในอิตาลีและสเปน แร่
สังกะสีในสเปน และโปรตุเกส การขุดแร่ในยุโรปเหนือมีแร่เหล็กอยู่ที่เยลลิวาเว (Gallivare)
ในนอร์เวย์มีการขุดแร่ทองแดงเหล็กและกำมะถัน

การขนส่ง (Transportation)

การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของยุโรปทำให้การขนส่งหนาแน่นมากขึ้น รวม
ทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ การขนส่งที่สำคัญมี

1. การขนส่งทางรถไฟ

2. การขนส่งทางแม่น้ำลำคลอง
  3. การขนส่งทางถนน
  4. การขนส่งทางทะเล
  5. การขนส่งทางอากาศ
- การขนส่งในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องน้ำมัน

การประมง (Fisheries)

การประมงเป็นอาชีพสำคัญของประเทศในยุโรปเหนือเพราะพื้นที่ในการเพาะปลุกมีน้อย ช่วงเวลาฤดูร้อนสั้น นอร์เวจับปลาได้มากกว่าประเทศใดในยุโรปเหนือ ประเทศอื่น ๆ มีการจับเช่นเดียวกันแต่น้อยแตกต่างกัน แหล่งจับปลาที่สำคัญของทวีปยุโรปอยู่ที่ด็อกเกอร์แบงก์ (Dogger Bank) ตอนกลางของทะเลเหนือ

5.3 สรุป

1. การเพาะปลุก เป็นอาชีพสำคัญมาก ปัจจุบันการเพาะปลุกก้าวหน้าไปมาก เพราะสามารถใช้ความรู้ด้านวิชาการปรับปรุงการปลุกพืชประกอบกับสภาพอากาศอำนวย และมีแรงงานพอเพียงตลอดจนการคมนาคมส่งสะดวก พืชที่ปลุกได้แก่ข้าวสาลี ซึ่งรัสเซียผลิตได้มากที่สุด รองลงมาคือ ฝรั่งเศส อิตาลี สเปน เยอรมนี นอกจากนี้มีข้าวโอ๊ต ข้าวบาเลย์ แม้ทวีปยุโรปจะมีพืชผลที่ผลิตได้มากก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะประชาชนหนาแน่นมาก จึงต้องซื้ออาหารและวัตถุดิบประเภทเกษตรกรรมจากทวีปอื่น ๆ

2. การเลี้ยงสัตว์ แตกต่างกันตามลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ เป็นต้นว่า เขตภูเขามีการเลี้ยงวัวเนื้อ วัวนม แกะ เขตอากาศชื้นภาคพื้นสมุทร เลี้ยงวัวนม เขตอากาศเมดิเตอร์เรเนียน เลี้ยงวัวเนื้อและแกะ ฯลฯ แต่เนื่องจากอาหารประเภทนี้มีความสำคัญจึงไม่เพียงพอแก่จำนวนพลเมือง ต้องซื้อจากออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้

3. การประมง เป็นอาชีพสำคัญ ประเทศที่จับปลาได้มากตามลำดับ คือโซเวียต รัสเซีย นอร์เว สเปน เดนมาร์ก สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส ไอซ์แลนด์ เยอรมนีตะวันตก แหล่งปลาทูม คือบริเวณชายฝั่งตอนใต้ของโปรตุเกส ทางตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปไปจนถึงทะเลเหนือ ทะเลขาว ทะเลแบเรนต์ส

4. การอุตสาหกรรม ศูนย์กลางอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตถ่านหิน บางแห่งที่อยู่ไกลจากแหล่งถ่านหินก็อาจใช้พลังงาน เช่น อุตสาหกรรมแถบลุ่มแม่น้ำโป (Po)

ในประเทศที่ขาดน้ำ มัน ตลอดจนเชื้อเพลิง และพลังงานก็ต้องอาศัยต่างประเทศ

5. การขุดแร่ มีการขุดแร่ที่ใช้ประโยชน์ในการอุตสาหกรรม เช่น ถ่านหิน และเหล็ก แหล่งถ่านหิน ได้แก่ เกาะอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม แม่น้ำรูห์ (Ruhr) แคว้นซาร์ (Saar) แคว้นไซลีเซีย (Silesia) แคว้นโดเนตซ์ (Donetz)

เหตุที่ทวีปยุโรปมีความเจริญในด้านอุตสาหกรรม เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ พร้อม ได้แก่ เครื่องจักร และพลังงาน วัตถุดิบ คนหรือแรงงาน เงินทุน การตลาด การคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการบริหาร และวิธี

เกษตรกรรมของยุโรปก้าวหน้ามาก และใช้เนื้อที่เกษตรกรรมอย่างหนาแน่น ให้ผลผลิตสูงทั้งนี้เพราะ

1. ความเหมาะสมด้านภูมิอากาศ มีอากาศอบอุ่นไม่ค่อยประสบปัญหาความแห้งแล้งหรือฝนตกชุกเกินไป
2. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ
3. มีประชากรหนาแน่นทำให้มีแรงงานพอเพียง
4. ประชากรมีจำนวนมากและรายได้สูงจึงหาตลาดได้ง่าย

เมืองที่สำคัญในทวีปยุโรป

สตอกโฮล์ม	(Stockholm)	ของสวีเดน	มีเหล็กกล้า
ออสโล	(Oslo)	ของนอร์เว	มีปลา
โคเปนเฮเกน	(Copenhagen)	ของเดนมาร์ก	มีนม เนย เนียร์
อัมสเตอร์ดัม	(Amsterdam)	ของเนเธอร์แลนด์	มีนม เนย เครื่องไฟฟ้า
ลอนดอน	(London)	ของสหราชอาณาจักร	มีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับอุตสาหกรรม
บอร์โดซ์	(Bordeaux)	ของฝรั่งเศส	มีเหล้าองุ่น
ลิสบอน	(Lisbon)	ของโปรตุเกส	มีเหล้าองุ่น ปลาซาร์ดีน
มาร์เซย์	(Marseilles)	ของฝรั่งเศส	มีเครื่องสำอาง ผ้าไหม
เจนัว	(Genoa)	ของอิตาลี	มีรถยนต์
เนเป็ลส์	(Naples)	ของอิตาลี	มีเหล้าองุ่น มั๊กกะโรนี

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้ตื่นตัวที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของประเทศในยุโรปมีขนาดเล็กและมี

ทรัพยากรจำกัด การแยกอยู่ตามลำพัง และดำเนินงานเป็นอิสระไม่ร่วมมือกัน ทำให้เกิดผลเสียในด้านการใช้ทรัพยากรไม่ได้ประสิทธิภาพเต็มที่ขาดความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายเงินทุน และแรงงานโดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันมีกลุ่มประเทศ 3 กลุ่มใหญ่ในยุโรป คือ :-

1. กลุ่มตลาดร่วมยุโรปหรือที่เรียกชื่อว่า ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community)
2. กลุ่มการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association)
3. กลุ่มเศรษฐกิจคอมมิวนิสต์ของยุโรปตะวันออก (Communist East European Economic Group)

5.4 ศัพท์สำคัญ

5.4.1 **“Collectivization”** หมายถึง ระบบการเกษตรมีใช้ในประเทศที่มีการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ เป็นระบบนารวมถือว่าผลผลิตเป็นของรัฐทั้งหมด ใช้ได้ผลในโซเวียต รัสเซีย เซโกสโลวะเกีย ฮังการี โรมาเนีย แบบนี้จะช่วยกระจายรายได้ให้คนจนลดลง ผู้ที่อยู่ตามชนบทได้ทำงานเท่าเทียมกัน

5.4.2 **การอุตสาหกรรม** หมายถึง การนำเอาวัตถุดิบใด ๆ มาผ่านกรรมวิธีจนเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปเป็นวัตถุดิบสำเร็จรูปส่งเป็นสินค้าจำหน่ายได้

5.4.3 **“Heavy Industries”** หมายถึง อุตสาหกรรมหนัก ใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ลงทุนสูง และใช้เทคนิคสูงเป็นต้นว่า อุตสาหกรรมเครื่องจักรขนส่งถลุงเหล็ก และเหล็กกล้า

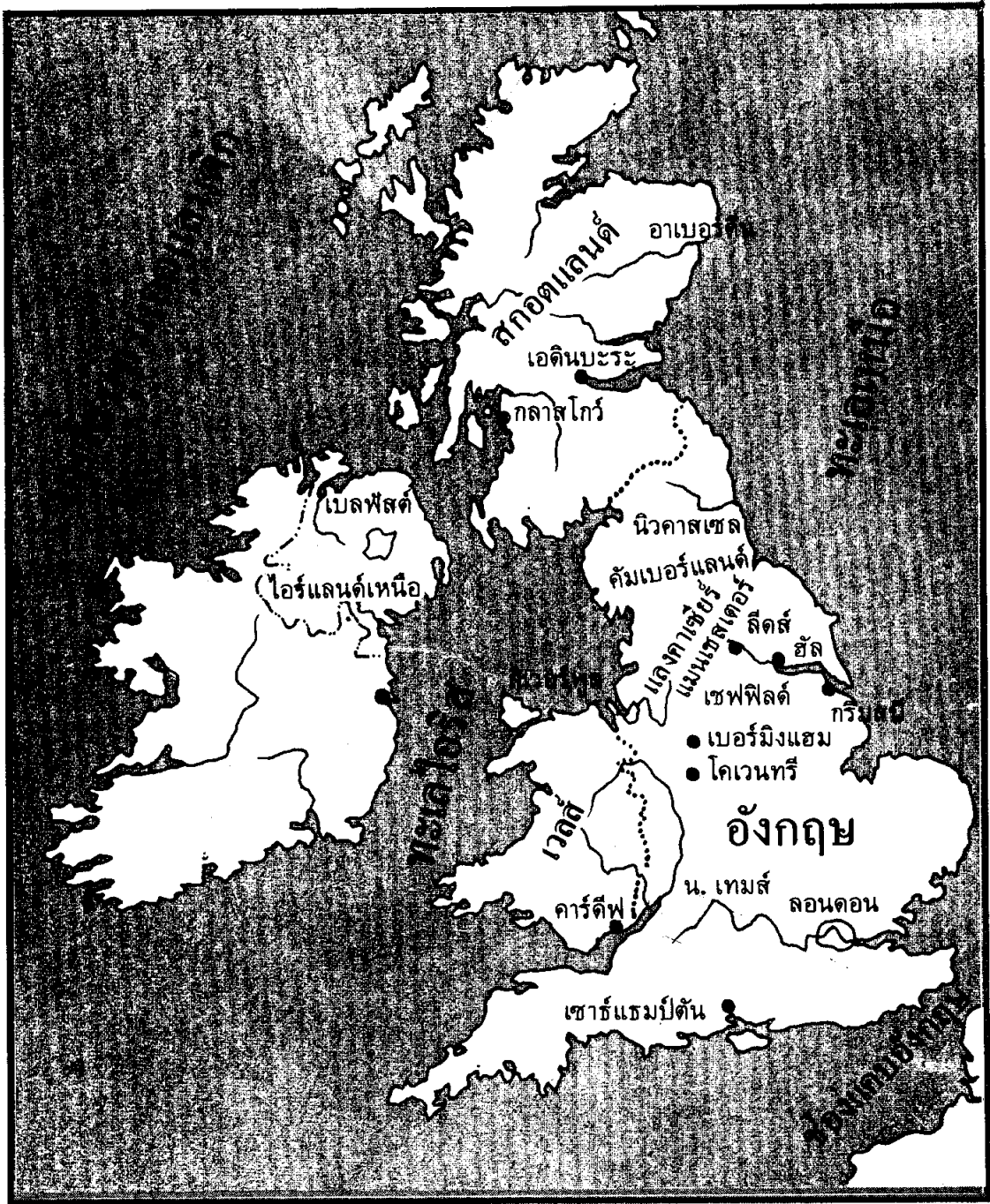
5.4.4 **“Light Industries”** หมายถึง อุตสาหกรรมเบา ไม่ใช่เครื่องจักรขนาดใหญ่ลงทุนไม่สูงมากนักเป็นต้นว่า อุตสาหกรรมผลิตอาหารสำเร็จรูป กระดาษ และทอผ้า

5.5 แนวคำถาม

- 1) ปัจจัยสำคัญในการใช้ที่ดินและการเพาะปลูกประกอบด้วยปัจจัยสำคัญในข้อใด ?
  - 1) ความเหมาะสมทางกายภาพ
  - 2) ความเจริญทางด้านวิชาการ
  - 3) ความหนาแน่นของประชากร
  - 4) เหตุผลทุกข้อประกอบกัน

- 2) สาเหตุที่ยุโรปตะวันตกมีผลผลิตด้านการเกษตรสูงกว่าเขตอื่น ๆ เพราะเหตุผลข้อใด ?
- 1) ทรัพยากรทางธรรมชาติเหมาะสม
  - 2) สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสม
  - 3) ทำการเกษตรแบบขั้นบันได
  - 4) ทำการเกษตรในรูปแบบฟาร์ม
- 3) บริเวณแหล่งถ่านหินที่สำคัญของยุโรปคือบริเวณใด ?
- 1) ตามฝั่งแม่น้ำไรน์
  - 2) เมืองลียง
  - 3) แคว้นแซกซัน
  - 4) แคว้นซาร์
- 4) แร่เหล็กพบมากในเขตใด ?
- 1) บัลแกเรีย
  - 2) เยอรมนี (ตะวันออก)
  - 3) โซเวียตรัสเซีย
  - 4) เหตุผลทุกข้อประกอบกัน
- 5) การขนส่งในปัจจุบันที่ประสบอยู่คือปัญหาในเรื่องใด ?
- 1) ปัญหาจากสภาพดินฟ้าอากาศ
  - 2) ปัญหาเรื่องความปลอดภัย
  - 3) ปัญหาค่าขนส่งแพง
  - 4) ปัญหาเรื่องน้ำมัน

สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (United Kingdom Great Britain & Northern Ireland)-